vergadering **C81**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering

van 13 december 2022

(Een aantal sprekers namen mogelijk deel via videoconferentie.)

Vlaams Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de aangekondigde overheveling van de Franstalige onthaalbureaus voor inburgering naar de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
– 820 (2022-2023) 3

VRAAG OM UITLEG van Wim Verheyden aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de cyberaanval op de stad Antwerpen op 6 december 2022, die een groot deel van de stedelijke dienstverlening heeft lamgelegd
– 822 (2022-2023) 6

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de implementatie van de neutraliteit van de dienstverlening bij de Vlaamse overheid
– 824 (2022-2023) 18

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toenemende dreiging van antidemocratische bewegingen
– 861 (2022-2023) 22

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de aangekondigde overheveling van de Franstalige onthaalbureaus voor inburgering naar de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie – 820 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, nog voor de verplichte inburgering in Brussel goed en wel in werking was getreden, liet Ecolominister Alain Maron eind april van dit jaar via de pers verstaan dat de Franstalige onthaalbureaus zullen worden overgeheveld naar de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC). Zo zou de inburgeraar in Brussel de keuze krijgen tussen een Nederlandstalig en een zogenaamd tweetalig Brussels inburgeringstraject.

Minister, tijdens de plenaire vergadering van 4 mei 2022 liet u echter duidelijk weten dat u daar op geen enkele manier van op de hoogte werd gebracht. Dat er met u niet overlegd werd en dat u zelfs niet in kennis werd gesteld, is eigenlijk een regelrechte inbreuk op het samenwerkingsakkoord. Daarin staat dat de GGC enkel eigen inburgeringstrajecten kan aanbieden na overleg met en notificatie aan de gemeenschappen. Als reactie stuurde u, en terecht mijn inziens, een gepeperde brief aan het adres van minister Maron, met daarin enkele fundamentele bezorgdheden over de impact van deze beslissing op de belangen van de Vlaamse Gemeenschap.

Uit uw antwoord op mijn schriftelijke vraag van begin juni 2022 leid ik af dat die bezorgdheden nog niet zijn weggenomen, of tenminste toen nog niet. U verwees in dit antwoord naar een overleg met minister Maron op 16 juli 2022 waar hij zijn overhevelingsplannen nader zou hebben toegelicht. Desondanks gaf u aan dat er nog heel wat vragen openliggen en dat minister Maron beloofde in de komende maanden meer duidelijkheid te verschaffen.

Minister Maron verklaarde zeer recent dat "de teksten voor de invoering van een uniek inburgeringstraject in Brussel momenteel worden opgesteld. De dialoog met Vlaams minister Somers daarover is heel constructief.". Dit laatste staat, minister, mijn inziens, toch wel haaks op het feit dat u nooit een groot voorstander bent geweest van aparte Brusselse inburgeringstrajecten door de GGC, aangezien die indruisen tegen de Vlaamse visie op het gemeenschapsbeleid in Brussel.

Hierover heb ik voor u de volgende twee vragen.

Ten eerste, hoe staat u tegenover de aangekondigde overheveling van de Franstalige onthaalbureaus naar de GGC? Bent u betrokken geweest bij de opmaak van teksten rond dat unieke inburgeringstraject?

Als tweede en laatste vraag: welke bezwaren hebt u de afgelopen maanden geuit en hoe zou u zelf de samenwerking met minister Maron in dit dossier definiëren?

Alvast dank voor u w antwoorden.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, mevrouw Tavernier, voor uw vraag. Voor mij is het in eerste instantie belangrijk dat de verplichte inburgering in Brussel vlot verloopt, effectief is en zo snel mogelijk toelaat mensen in te schakelen in onze gemeenschap. Mijn focus ligt op de verdere operationalisering van de verplichte

inburgering in Brussel en mijn kabinet en administratie zitten daarom regelmatig samen met het kabinet van Maron en de GGC.

Op die bijeenkomsten worden de cijfers besproken en worden aandachtspunten geformuleerd. Daarnaast wil ik nauw betrokken zijn bij de verdere evoluties. Daarom heb ik op 16 juni 2022 een overleg gehad met minister Maron. Hij heeft mij verduidelijkt dat het nieuwe tweetalige inburgeringstraject kadert binnen een volgende fase van de verplichte inburgering in Brussel. Hiervoor verwees minister Maron naar een passage in het Brusselse Regeerakkoord van 2019-2024. Ik citeer: "De regering zal een uniek Brussels onthaaltraject uitwerken voor nieuwkomers op basis van de gelijknamige GGC-ordonnantie. Ze gaat binnen de bevoegdheid van de GGC een Brusselse koepel oprichten die het aanbod moet coördineren, zowel voor wat betreft het aantal beschikbare plaatsen als voor de inhoud van het traject, de validering, het aanbod, de uitwisseling van praktijken enzoverder." Minister Maron is intussen inderdaad bezig met de opmaak van teksten. Maar die teksten zullen uiteraard eerst op Brussels niveau besproken worden.

U vraagt me welke bezwaren ik de afgelopen maanden geuit heb en hoe ik zelf de samenwerking met minister Maron in dit dossier zou formuleren. De bezwaren die ik geuit heb, zijn terug te vinden in de brief van 2 mei naar aanleiding van de persconferentie van de Brusselse Regering over haar verschillende beleidsinitiatieven.

Op 16 juni had ik overleg met minister Maron, waarbij ik het over drie punten gehad heb. Ten eerste: de op 1 juni ingegane verplichte inburgering in Brussel moet nauwkeurig en strikt opgevolgd worden. Ten tweede heb ik heel duidelijk gemaakt dat het voor mij belangrijk is dat het Vlaamse inburgeringstraject in Brussel moet blijven bestaan. Dat betekent voor mij ook dat het Vlaamse traject door de Brusselse Regering erkend moet blijven als Brussels inburgeringstraject. Tegelijkertijd moet het ook blijven sporen met de trajecten in Vlaanderen en kunnen er dus niet te veel wijzigingen worden aangebracht. Immers, veel nieuwkomers die een Vlaams inburgeringstraject volgen in Brussel, verhuizen later mogelijk naar Vlaanderen. De blijvende erkenning van het Vlaamse inburgeringstraject in Brussel is voor mij dus essentieel.

Ten derde heb ik meegegeven dat een eventueel bicommunautair Brussels inburgeringstraject vanuit de GGC moet instaan voor een tweetalige dienstverlening én voor een goede samenwerking met de Vlaams-Brusselse actoren zoals het Huis van het Nederlands en de Brusselse centra voor volwassenenonderwijs (CVO's).

Ik zal deze drie punten in al mijn contacten met minister Maron blijven aanhalen en zal er ook nauwgezet op toezien dat die meegenomen worden in de teksten.

Ik hoop dat ik hiermee een antwoord op uw vragen heb gegeven.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw antwoorden. Ik ben samen met u, erg opgelucht dat die verplichte inburgering effectief in voege is getreden, want dat heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Nu is het eindelijk zover, maar het zal u alvast niet ontgaan zijn dat het niet zo vlot verloopt, zeker bij de lokale besturen niet, zoals ze aangeven.

Ik denk dat het inderdaad heel belangrijk is we dat goed blijven opvolgen. Over enkele maanden zullen we zien in welke mate die verplichting ook effectief gehandhaafd en toegepast wordt. Ik ben blij dat u alvast aan minister Maron het signaal hebt gegeven dat het voor ons zeer belangrijk is.

Wij kunnen als fractie alleen maar achter de brief staan die u geschreven hebt en die terecht vlammend was. Ik verneem nu dat u overleg hebt gehad waarin u een aantal bezorgdheden geuit hebt. Dank u wel daarvoor. Het overleg is een begin maar neemt onze fundamentele bezorgdheden en bezwaren niet weg. Voor onze fractie is het overhevelen van bevoegdheden van de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF) naar de GGC, wat vandaag trouwens schering en inslag is geworden, een aanval op de evenwichten tussen de taalgemeenschappen. Men doet graag alsof die GGC-instellingen tweetalig zijn, maar in de praktijk is dat helemaal niet zo. Leg uw oor maar eens te luisteren bij mensen die verblijven in bicommunautaire ziekenhuizen of rusthuizen. Zij kunnen er vaak geen beroep doen op die Nederlandstalige dienstverlening.

Iedereen weet in feite wat die overheveling zal betekenen: Franstalige dienstverlening. De grondwettelijke verankering van de tweetaligheid in de GGC-instellingen is in de praktijk gewoon een lachertje. Iedereen weet dat in Brussel, we hebben daar al ontelbare keren op gewezen en vorige week tijdens het plenaire debat gaf collega Vanlouwe dat nogmaals aan. En los van het respecteren van die tweetalige dienstverlening moet het samenwerkingsakkoord gewoon worden gerespecteerd, moet er overleg worden gepleegd met alle partners. Die COCOF-trajecten kunnen nu eenmaal niet ineens veranderen in GGC-trajecten. Dat staat, mijn inziens, haaks op het samenwerkingsakkoord dat destijds afgesloten is. Ik hoop dat u daar toch over zal waken. Ik hoop dat u inderdaad beseft – maar ik denk dat u dat wel weet – wat het belang is van die Vlaamse aanwezigheid in Brussel op het vlak van inburgering. Ik hoop dat u van het beleid een strijdpunt blijft maken. Alvast bedankt.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Eigenlijk hebt u, mevrouw Tavernier, niet veel extra vragen gesteld maar wel een aantal belangrijke beschouwingen gemaakt. Ik heb heel veel begrip voor de meeste van die beschouwingen, en ik begrijp die bezorgdheden, die ik trouwens in grote mate deel. Wat wij nu vooral doen, is erover waken dat die Vlaamse inburgeringstrajecten goed lopen, omdat dat inderdaad belangrijk is.

Ten tweede heb ik heel veel begrip voor uw opmerkingen over de COCOF en de GGC maar eigenlijk is dat, in de eerste plaats, een debat dat gevoerd moet worden binnen de Brusselse context. Ik denk dat ik een duidelijke lijn heb getrokken en ben ook blij met de steun voor die lijn. Ik zal ze ook blijven volgen, zo constructief mogelijk waar nodig, dat is evident, maar altijd met een waakzaam oog voor het doel: ervoor zorgen dat er in Brussel een volwaardig, kwaliteitsvol aanbod is van inburgeringstrajecten en er ook voor zorgen dat mensen die nieuw zijn in onze samenleving dat emancipatorische traject op een kwalitatieve manier daadwerkelijk bewandelen. Dat is voor mij een essentieel punt in dezen. Ik denk dat we daarin, in grote mate, op dezelfde lijn zitten.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Dank u wel. Minister, ik ben blij dat we op dezelfde lijn zitten maar ik hoop oprecht dat u deze lijn toch zult blijven verdedigen en zult blijven in de verf zetten. Als wij het niet zullen doen, zal niemand anders het doen. Graag vraag ik hier u aandacht voor. Dank u wel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Wim Verheyden aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de cyberaanval op de stad Antwerpen op 6 december 2022, die een groot deel van de stedelijke dienstverlening heeft lamgelegd
– 822 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, collega's, het gaat intussen over meer dan Antwerpen alleen, de stad Diest is ook getroffen. Op 6 december werd Antwerpen getroffen door een grootschalige, helaas blijkbaar succesvolle, cyberaanval die veel stadsdiensten trof en een groot deel van de dienstverlening platlegde. Enkele dagen later werd Diest dan aangevallen. Aanmelden op de stedelijke website van Antwerpen bleek niet meer mogelijk, evenmin als een afspraak maken. Ook bij de politie konden geen afspraken meer gemaakt worden. Het reservatiesysteem van de stedelijke musea lag plat. Het stedelijke Zorgbedrijf werd getroffen, waardoor medicatie manueel genoteerd moest worden in plaats van die in de computer in te geven. Ook het stedelijk onderwijs zou problemen ondervinden. In Diest werden de stedelijke diensten, de bibliotheek en het cultureel centrum getroffen. Beide steden zullen de komende weken nog moeilijkheden ondervinden.

Nochtans wordt er na een cyberaanval op de gemeente Willebroek in januari 2020 meer aandacht besteed aan de cyberveiligheid van de gemeenten. Uit de parlementaire debatten bleek toen immers dat het met de cyberveiligheid van de gemeenten slecht gesteld was en dat de beveiligingsrisico's onvoldoende onder controle waren. U nam toen nieuwe initiatieven, minister, en maakte geld vrij voor de cofinanciering van audits in verband met de cyberveiligheid. Naast basisaudits van Audit Vlaanderen, waarvan Vlaanderen twee derde financiert, kunnen gemeenten ook bijkomende audits laten uitvoeren. Ook kunnen ethische hackers worden ingezet. In antwoord op een recente schriftelijke vraag gaf u nog een overzicht van de bestelde audits.

U hebt echter steeds wel aangegeven dat het garanderen van de cyberveiligheid in de eerste plaats de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenten is. Opvallend is nu dat de grootste stad van Vlaanderen zo zwaar wordt getroffen. Nochtans liet u uitschijnen dat het cybersecurityprobleem er eerder een is van kleine gemeenten, waarbij u ook uw pleidooi voor fusies herhaalde. Uit cijfers die u verstrekte, blijkt dat de stad Antwerpen in 2021 een basisaudit had laten uitvoeren en in 2020 eerder al ethische hackers had ingezet. Blijkbaar volstonden deze audits of de daaropvolgende maatregelen niet om het lamleggen van een groot deel van de dienstverlening te voorkomen.

Bij de toelichting van de begroting 2023 liet u weten de steden en gemeenten verder te ondersteunen door het programma Cyberveilige Gemeenten verder te zetten en uit te breiden. In het kader van dit project wordt de Toolkit Cyberveiligheid verder uitgebouwd.

Minister, kunt u mij meedelen welke conclusies u desgevallend trekt uit de gebeurtenissen in Antwerpen?

Hoe reageert u op de vaststelling dat zelfs de grootste stad van Vlaanderen dan toch niet veilig blijkt te zijn voor succesvolle hacking en het lamleggen van de stedelijke dienstverlening, alhoewel u eerder suggereerde dat grotere gemeenten beter gewapend zijn?

Kunnen bepaalde lessen getrokken worden uit deze cyberaanval en de gevolgen ervan voor de stedelijke dienstverlening?

Welke bijkomende initiatieven neemt u desgevallend om de cybersecurity van onze steden en gemeenten te verzekeren?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Verheyden, ik dank u voor de zeer actuele en pertinente vraag. Antwerpen en Diest zijn geen daders maar slachtoffer van internationale georganiseerde criminaliteit. Men probeert via digitale chantage geld af te persen van lokale besturen. Men probeert dat ook bij bedrijven en private personen. Het is een opkomend fenomeen, een nieuwe vorm van criminaliteit, die confronterend is maar niet eigen aan ons land. Steden, gemeenten, overheidsinstellingen, private organisaties, privépersonen worden slachtoffer van die praktijken. Dat is verontrustend. Het zal de komende jaren niet verminderen. We moeten ons daarop organiseren. Dat is een eerste belangrijke bedenking. Hoe meer we kiezen voor een digitale samenleving en dienstverlening, met al hun voordelen, hoe meer we op een professionele manier gaan moeten investeren in cyberveiligheid.

Een tweede belangrijk uitgangspunt is: als je het succes van een lokaal veiligheidsbeleid van een burgemeester afmeet aan de vraag of er nog inbraken geweest zijn of niet, dan zal elke burgemeester gebuisd zijn, waar ook ter wereld. Zelfs als een burgemeester heel veel inspanningen doet om criminaliteit te voorkomen en daarin investeert – preventief, politioneel, repressief –, dan nog zullen er feiten zijn. Dat is eigen aan de menselijke samenleving. Het menselijke genie, ook van hen die te kwader trouw zijn, is dusdanig groot dat men altijd op zoek zal gaan naar mogelijkheden om ergens binnen te geraken. Bovendien zijn er aan de andere kant ook altijd menselijke fouten, tekortkomingen en onvolmaaktheden die dat toelaten.

Ik wil dus niet meestappen in het verhaal dat als een persoon of organisatie gehackt wordt, dit automatisch betekent dat er geen of onvoldoende inspanningen zijn gebeurd voor beveiliging. Als burgemeester ken ik burgers die zich zeer goed beveiligd hebben en waar men toch in de woning is binnengeraakt.

Ten derde: Audit Vlaanderen zegt dat er een gradatie is in kwetsbaarheid. Kleinere gemeenten zijn gemiddeld kwetsbaarder voor cyberaanvallen dan grote. Waarschijnlijk zullen criminelen zich, vanuit opportunistisch winstbejag, wel gemakkelijker richten op grote steden. U weet dat het begonnen is met Willebroek. Dat is geen grootstad. Dan was er de politie van Zwijndrecht, als ik het goed heb. Dan de grootstad Antwerpen, en nu de stad Diest. Ik denk dat we moeten beseffen dat we allemaal kwetsbaar zijn.

Wat hebben we gedaan bij Antwerpen en Diest? Bij beide incidenten staan Audit Vlaanderen, onze adminstratie Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB), Digitaal Vlaanderen en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) klaar voor ondersteuning. Digitaal Vlaanderen nam trouwens al contact op, zowel met Diest als met Antwerpen.

De twee aanvallen volgden elkaar snel op en het is niet uitgesloten dat er, misschien zelfs vandaag al, in andere stedelijke digitale infrastructuur inbraakpogingen zijn geweest. Misschien is men al ergens binnengekropen en wacht men het juiste moment af. Vaak wacht men vakantieperiodes of weekends af. Vooral eindejaarsperiodes worden geviseerd door deze georganiseerde misdaadbendes. Daarom heb ik beslist om een warroom op te richten. We hebben daar een meer officiële naam voor: het ‘cyber response team’. Dat bundelt de expertise binnen de Vlaamse overheid en zorgt voor een gecoördineerde dienstverlening en

communicatie naar de lokale besturen toe. In de eerste plaats zijn dat de lokale besturen die het slachtoffer zijn van een cyberaanval.

Onder andere het Agentschap Binnenlands Bestuur, Audit Vlaanderen, Digitaal Vlaanderen en de VVSG maken hier deel van uit. Op mijn vraag zal ook het federale Centre for Cyber Security Belgium (CCB) hieraan meewerken en al zijn kennis en expertise ter beschikking stellen. Ik heb daarvoor contact opgenomen met zowel de minister van Justitie als de eerste minister.

Er is op dit moment nog onvoldoende duidelijkheid over de reikwijdte en de impact van de cyberaanvallen. Zowel in Antwerpen als in Diest heeft het parket een onderzoek geopend.

Het is belangrijk dat de bevoegde diensten en IT-professionals hun werk kunnen doen om het digitaal forensisch onderzoek ten gronde uit te voeren en zo snel mogelijk minimale dienstverlening aan de inwoners te waarborgen.

Wat we wel al weten, is dat hackers in het geval van Antwerpen onder andere gebruik gemaakt hebben van kwetsbaarheden in het ICT-systeem die ook al naar boven kwamen in cyberveiligheidsaudits die reeds werden uitgevoerd. Er zijn audits gebeurd en die hebben op een aantal kwetsbaarheden gewezen. Het is evident dat je dat probleem niet van vandaag op morgen opgelost hebt. Er is een stappenplan gemaakt, en men was volop bezig om die stappen te zetten.

We hebben alle lokale besturen hier gisteren in hoofdlijnen nog rond geïnformeerd. Ten laatste tegen morgen wordt aan alle lokale ICT-medewerkers een checklist bezorgd waarmee ze aan de slag kunnen gaan om de belangrijkste kwetsbaarheden te remediëren. Die checklist zal door de Vlaamse overheid ook worden bezorgd aan de ICT-dienstenleveranciers, degenen die de producten maken en leveren, want ook zij hebben hierin een verantwoordelijkheid.

Later deze week volgt er nog een informatiesessie met alle ICT-medewerkers van alle lokale besturen om hen uit te leggen wat er juist gebeurd is in Antwerpen en Diest. Er kan dan in een meer technische taal met die mensen gecommuniceerd worden. Er wordt hun gezegd wat ze eraan kunnen doen, en wat wij vanuit Vlaanderen aanbieden ter ondersteuning. Zodra er meer duidelijkheid is over de aard, reikwijdte en impact van de cyberaanvallen in Antwerpen en Diest, kunnen ook daaruit conclusies en lessen worden getrokken, die ook gedeeld zullen worden.

De incidenten tonen nogmaals – en dat is het antwoord op de derde vraag – de urgentie van cyberveiligheid aan, en het belang van de inspanningen die lokale besturen nu al leveren om zich voor te bereiden op dergelijke incidenten. Het is juist, het zijn niet alleen kleine besturen die daar slachtoffer van kunnen zijn, maar Audit Vlaanderen heeft wel gezegd dat kleine besturen extra kwetsbaar zijn, dus daar moet men extra inspanningen doen. Regelvorming en ICT-pooling kunnen ter zake zeker helpen.

Welke bijkomende initiatieven nemen we? We moeten aan de lokale besturen zeggen dat ze eerst en vooral zelf verantwoordelijk zijn voor hun ICT-veiligheid, hun informatieveiligheid en organisatie- en risicobeheer en dat Vlaanderen hen daar zoveel mogelijk in bijstaat. We doen dat op vier pijlers.

Een, sinds 2020, na het incident in Willebroek, voert de VVSG in mijn opdracht het programma Cyberveilige Gemeenten uit. In dat programma werken we met concrete tools, handvatten en draaiboeken die de cyberveiligheid van gemeenten moeten versterken. In 2023 zet ik verder in op de verspreiding van de digitale toolkit cybersecurity, die in dat kader ontwikkeld werd door de VVSG, door middel van brede communicatie- en sensibiliseringscampagnes, die trouwens ook al plaatsgevonden hebben in het verleden. In samenwerking met de VVSG en ABB

wordt deze toolkit in 2023 verder uitgebreid met bijkomende tools. Want dat is altijd updaten, men ontdekt nieuwe dingen, altijd versterken. Dat is 'work in process'.

Ten tweede wordt ook het traject ethisch hacken verdergezet. De afgelopen jaren namen in totaal al 138 besturen deel aan dit traject, waarbij ethische hackers van de hogeschool Howest lokale besturen helpen om hun cyberveiligheid te versterken. We gebruiken de creativiteit, de innovatie van de jonge, vaak ook gedreven ICT'ers om in beveiligde omgevingen en in een duidelijk afsprakenkader dingen te doen die ze normaal niet mogen doen om te kijken hoe kwetsbaar het is.

Ten derde heb ik in 2020 een budget van 2 miljoen euro vrijgemaakt voor de cofinanciering van lokale cyberveiligheidsaudits. Dit traject loopt in samenwerking met Audit Vlaanderen. Op dit moment kunnen lokale besturen hun informatiesystemen nog steeds laten doorlichten door professionele auditfirma's met cofinanciering van Audit Vlaanderen. Ik voorzie daar nog eens 200.000 euro extra voor in 2023. De afgelopen 2 jaar hebben 144 lokale besturen hiervan gebruikgemaakt. Daarjuist heb ik gezegd dat 138 besturen deelnamen aan het traject ethisch hacken, 144 lokale besturen hebben gebruikgemaakt van het aanbod voor hun audit. Als je de twee samentelt – ze overlappen voor een stuk – zitten we op iets meer dan twee derde van de gemeenten die ofwel een audit gedaan hebben ofwel zich hebben laten hacken, ofwel de twee samen. Er is dus toch – we mogen dat niet onderschatten – een bereidheid van de gemeenten om daaraan mee te werken.

Uit de evaluatie van de reeds uitgevoerde cyberveiligheidsaudits blijkt dat de meeste lokale besturen vandaag onvoldoende kunnen garanderen dat bij een zwaar incident de belangrijkste dienstverlening binnen een redelijke termijn van enkele dagen kan worden hervat. Ik overloop de vaststellingen uit de 144 audits in mensentaal – ik moet dat ook laten vertalen, ik ben geen ICT-nerd of -kenner. *(Gelach)*

Dat mogen we zeggen, dat is niet beledigend. De mensen vinden dat zelf ook een eer. Dat is een geuzennaam.

De vaststellingen zijn: verouderde en kwetsbare software, te open rechten op gevoelige informatie, gemakkelijk te raden inloggegevens op gevoelige systemen, beperkte netwerkbeveiliging, het hergebruik van wachtwoorden op geprivilegieerde systeemaccounts, zwakke wachtwoorden geïdentificeerd, onveilig beheer van geprivilegieerde accounts, het hergebruik van leverancierswachtwoorden, zwakheden in het wachtwoordbeleid – heel vaak relatief eenvoudige dingen –, misconfiguraties op gebruikersaccounts en geen of geen volwaardig bedrijfscontinuïteitsplan. Dat blijkt uit de audits van firma's zoals Deloitte, dus van ernstige firma's.

Bij de lokale besturen weerklinkt meer dan ooit de vraag naar concrete ondersteuning voor het opzetten van beheersmaatregelen. Daarom heb ik samen met minister-president Jambon, verantwoordelijk voor het ICT-beleid van Vlaanderen, de voorbereidingen getroffen voor een nieuw project, waarbij we ervoor zorgen dat de lokale besturen beschikken over de tools om bij zo'n zwaar incident zo snel mogelijk opnieuw op te starten. Het doel van dit project is om lokale besturen de mogelijkheid te geven om minimale dienstverlening zo snel mogelijk te hervatten in een noodcloudomgeving. Concreet zetten we in op een ondersteuningsaanbod om een cloudlandingszone voor te bereiden en te testen, zodat lokale besturen eenvoudig en snel een noodcloudomgeving kunnen inschakelen wanneer een incident zich zou voordoen.

Om dit te realiseren wordt samengewerkt met Digitaal Vlaanderen en wordt een budget van 1,25 miljoen euro voorzien, via een herbestemming van onbenutte middelen. Dit dossier moet nog goedgekeurd worden door de Vlaamse Regering,

maar ik ben er zeker van dat de collega-ministers de urgentie van de problematiek inzien, zoals de cases bij de stad Antwerpen en Diest aantonen.

Conclusie: de sporen die we enkele jaren geleden gestart hebben, zijn meer dan nuttig. We zetten die verder. Ik verwacht echter van lokale besturen dat ze ook hun verantwoordelijkheid nemen en gebruikmaken van het huidige aanbod. De incidenten in Antwerpen en Diest tonen aan dat we meer moeten doen als Vlaamse overheid. Dat is evident, je moet altijd meer doen. Dat doen we ook met dit digitaalresponsteam, dat volop samengesteld wordt en eigenlijk al aan de slag is en de samenwerking met Digitaal Vlaanderen die wordt opgestart om tot een cloudlandingszone te komen.

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Dank u wel, minister. Het is een hele boterham, maar de wereld van de IT is dan ook bijzonder uitgestrekt en heeft nog heel veel kantjes die we allemaal niet kennen.

U hebt heel veel antwoorden gegeven. Ik ben het met u eens dat die cyberaanvallen een verontrustende tendens zijn, waarvan ik vrees dat die enkel nog zal toenemen. Hoe meer digitalisering, hoe meer zwakheden kunnen worden gedetecteerd. Ik heb wel de indruk dat u een beetje de zwartepiet naar mij wilt doorschuiven omdat ik zou beweren dat de steden en gemeenten die getroffen zijn, daders zouden zijn. Ik heb nooit gezegd dat dat daders zijn. Uiteraard zijn dat slachtoffers. Daar gaat het niet over. Uiteraard deel ik ook de mening dat er al veel inspanningen geleverd zijn. Zoals ik zei, zullen er zich nog steeds cyberaanvallen blijven voordoen. Ik denk dat we daar alvast op dezelfde golflengte zitten. Maar ik heb toch de indruk dat er nog altijd heel veel gemeenten zijn die de ernst van de situatie niet helemaal erkennen. Het is goed dat u op Vlaams niveau de zogenaamde warroom aankondigt om die lokale besturen te ondersteunen. Het is goed dat dat effectief zal worden uitgerold, hopelijk zo snel mogelijk. Het is goed dat u gaat samenwerken op interfederaal niveau. Maar ik heb toch wel ergens een vrees. Daar zal heel wat overleg aan voorafgaan en heel wat coördinatie om de hoek komen kijken. Ik vrees dus dat het wel eens wat meer tijd zou kunnen vragen dan we misschien denken vooraleer die warroom effectief operationeel en op volledige sterkte is. Ik hoop dat we op dat ogenblik weer niet achter de feiten aan moeten hollen.

Het lijkt er in elk geval op dat de cyberaanvallen moeilijk tegen te houden zijn, zelfs met de nodige beveiliging. Maar ik denk dat we in de noodplannen nog in onze kinderschoenen staan wat betreft back-ups en dergelijke. U zegt dat u die noodcloud gaat uitrollen. Daar lopen we toch weer een beetje achter, denk ik. Ik hoop dat dat binnen een vrij snelle termijn kan worden uitgerold. Hebt u enig idee wanneer dat effectief op sterkte zal zijn en wanneer de gemeenten effectief van die mogelijkheden gebruik kunnen maken?

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, ik wil u danken voor de uitgebreide duiding die u geeft. Het stemt mij redelijk optimistisch dat er heel ernstig wordt gekeken naar het problematische hacken van onze diensten. Ik had een heel aantal vragen voor u opgeschreven, maar de meeste daarvan hebt u duidelijk beantwoord. Dat geeft alleen maar aan dat er ernstig mee wordt omgegaan en dat de urgentie en de zware gevolgen van een hack in een openbaar bestuur zeker niet worden onderschat en heel au sérieux worden genomen.

Eerst en vooral is er dat cyber response team. Ik denk dat het noodzakelijk zal zijn om dat de volgende jaren heel intensief uit te bouwen. Wat we nu zien, gaat niet stilstaan. Die mensen die Antwerpen bijvoorbeeld gehackt hebben, zullen ook weer

nieuwe stappen kunnen ondernemen om de beveiligingen van de openbare besturen weer te gaan omzeilen. Minister, bouw dat cyber response team uit en blijf het uitbouwen, want dit lijkt me niet te gaan stoppen.

Mijn belangrijkste vraag aan u, minister, is een draaiboek over wat een gemeente moet doen op de dag dat men beseft dat er is gehackt. Ik heb begrepen dat u daar die 1,25 miljoen euro voor gaat uittrekken. Ik denk dat we daar echt wel nood aan hebben. Zeker de kleine gemeenten, die meestal niet over een groot IT-team beschikken, hebben er echt nood aan om te weten wat ze moeten doen als er zoiets gebeurt. Daar moeten we een zware 'effort' voor doen.

Tot slot verbaasde het mij dat u zegt dat 144 gemeenten gebruik hebben gemaakt van die cyberaudit. Dat is ongeveer de helft. Ongeveer de helft doet het dus niet. Ik vind het een raar gegeven. Minister, gaat u nog iets doen om die mensen extra aan te porren om toch de zaken dringend aan te pakken, een audit te doen en zich te laten begeleiden in heel deze problematiek?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Minister, dank u voor uw uitgebreid antwoord, en collega Verheyden, dank voor deze interessante vraag.

Minister, u hebt in uw beleids- en begrotingstoelichting het belang van die cybersecurity heel erg benadrukt. Dat is inderdaad een nieuw opkomend fenomeen, dat aantoont dat een overheid heel kwetsbaar kan zijn voor criminele hackers. Ik ben heel blij dat u al contact hebt gehad met uw federale collega's en hen hierin hebt betrokken. Als zelfs de grootste stad van Vlaanderen hiervan het slachtoffer kan zijn, dan betekent dat dat geen enkel lokaal bestuur zich nog echt veilig kan wanen.

Minister, u hebt aangegeven hoe u al met de stad Antwerpen hebt nagegaan wat de zwakke plekken waren. Ik vroeg me af welke rol het Vlaamse cyber response team specifiek nog zal krijgen in het verder detecteren van de oorzaken van deze specifieke aanval en welke lessen daar mogelijk uit kunnen worden getrokken, zowel voor Antwerpen vandaag als in de toekomst.

Enerzijds is er cyberveiligheid, preventief, en anderzijds is er ook reactief optreden indien een gemeentebestuur slachtoffer is geworden van zo'n aanval. U hebt verwezen naar het initiatief dat u samen met de minister-president hebt opgezet. Ik denk dat dat nodig is. U spreekt over de noodcloudomgeving. Dat kan Antwerpen vandaag niet onmiddellijk helpen, denk ik, als we kijken naar de tactiek die deze hackers gebruiken. Het gaat niet over het al dan niet hebben van een back-up van alle gegevens. Nu wordt er gedreigd met het lossen van data, het organiseren van een datalek, in ruil voor losgeld. Wat kan de reactie vanuit de Vlaamse overheid hierin zijn? Hoe kunt u Antwerpen daarin verder ondersteunen? Ik vraag me af welke rol dat cyber response team daar specifiek voor Antwerpen eventueel nog kan hebben.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Collega Verheyden, dank u wel om de vraag te stellen en dank u wel, minister, voor uw antwoorden.

Ik wil toch benadrukken dat wat er vandaag gaande is in Antwerpen, een gigantische impact heeft. De digitale dienstverlening ligt gewoon plat, en dat heeft heel vergaande gevolgen. Om een voorbeeld te geven: er zijn mensen die sorteerstraatjes hebben waar ze hun afval naartoe kunnen brengen. Dat moet men digitaal opladen om te kunnen gebruiken. Dat kan vandaag niet. Oké, dan wil men misschien zijn afval naar het containerpark brengen. Dat kan vandaag ook niet. Dat is misschien oké voor een week of twee, maar op termijn – het ziet er niet

naar uit dat het snel opgelost zal zijn – kan dat vergaande gevolgen hebben voor bijvoorbeeld hygiëne. Dat zijn nog maar de lichte verhalen. Er zijn ook mensen die een afspraak moeten maken over identiteit of die bij de stadsdiensten moeten zijn voor dringende zaken. Denk aan de hele discussie die we hebben gehad over vingerafdrukken toevertrouwen. In een worstcasescenario, waar vanochtend heel wat experten over spraken, kunnen die persoonsgegevens gebruikt worden. Weet dan dat identiteitsfraude vandaag een van de meest mogelijke gevaren is voor heel wat Antwerpenaren. Collega's, de gevolgen zijn dus gigantisch.

Minister, u maakte de vergelijking met lokale veiligheid en inbreken in een woning, maar dat is niet helemaal hetzelfde. Dit is geen woning, dit is een loods, een archief waar gigantisch veel gevoelig materiaal ligt, en die beveiligt men op een heel andere manier dan een woning, natuurlijk. Als er wordt ingebroken in uw persoonlijke laptop of in uw woning is dat dramatisch. Maar men kan inbreken in een loods. Die beveiligt men op een andere manier, met badges en allerlei camera's om ervoor te zorgen dat er veel minder op ingegrepen kan worden. Die digitale strijd zijn we vandaag aan het verliezen. Dat is niet om met de vinger te wijzen, dat is gewoon een simpele, nuchtere analyse die we allemaal moeten maken.

Het gaat voor mij niet over de bereidheid van de lokale besturen om hieraan mee te werken. Het is goed dat er een audit is gebeurd, ook in Antwerpen in 2020. Ik denk dat iedereen doorheeft dat we een en ander moeten doen. Het gaat wel over de urgentie en de gigantische gevolgen die dat met zich kan meebrengen. De afgelopen jaren hebben we hier discussies gehad, niet alleen over de lokale besturen maar ook over bedrijven en medische labo's die gehackt worden. Er is dus een urgentie die ik voor een deel mis en waar vandaag veel harder op moet worden ingezet.

Dit gezegd zijnde, is mijn eerste vraag in dezen, los van wat er in volgende termijn zal gebeuren: heel wat Antwerpenaren, mensen uit Diest, en wie weet wie nog slachtoffer kan zijn … Wat zijn hun rechten als slachtoffer? Zal Vlaanderen daar lokale besturen in bijstaan of niet? In die zin is mijn vraag: stel je voor dat je persoonlijke gegevens zijn gestolen, word je daar dan van op de hoogte gebracht? Zal Vlaanderen daar een rol in spelen? Zullen die mensen informatie krijgen over wat ze daar dan tegen moeten doen? Zal Vlaanderen daar een rol in spelen?

Vanmorgen heb ik gelezen dat het gigantisch veel geld kost voor een lokaal bestuur, als je daar zelf in wilt tussenkomen. Of zullen we gewoon aan mensen zeggen dat hun gegevens gestolen zijn? Dat ze zelf een aanvraag moeten invoeren, dat ze zelf opnieuw al hun documenten moeten aanvragen, en daar zelf de kosten van moeten betalen? Ik neem aan dat dat niet de bedoeling is. Zult u als Vlaanderen de lokale besturen laten opdraaien voor die kosten, of zal Vlaanderen daar ook in tussenkomen?

Mijn eerste reeks vragen gaat dus vooral over wat er op dit moment zal gebeuren voor de slachtoffers die er zijn.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Het is op zich wat onwezenlijk om over een zaak die nog loopt te discussiëren. We kijken natuurlijk allemaal angstvallig uit naar maandag. Hoe zal dit aflopen? Dan verwijs ik naar maandag, de dag waarop die hackers de gegevens dreigen te publiceren, als ik mij niet vergis. Ik denk dat het heel duidelijk is, collega's, en ik hoor dat ook bij jullie allemaal: het slachtoffer hier is de burger, de burger die zijn of haar persoonlijke gegevens dreigt naar buiten te zien komen. Ik denk dat dat de vraag is die iedereen in Vlaanderen vandaag bezighoudt: zijn onze gegevens veilig? Maar bij gevolg ook: zijn wij veilig? Worden we voldoende beschermd door onze overheid? En de vraag die de Vooruitfractie zich

fundamenteel stelt is: hoe zorgen we dat al die andere gemeenten ook die audits doen? Ongeveer de helft heeft nog geen audit gedaan.

Maar de vraag die ik mij ook stel is: is die audit voldoende? Want Antwerpen en Diest – ik zie u knikken, minister – hebben die audit gedaan. In een vorig debat over deze kwestie, weet ik dat collega Vande Reyde, die ook schepen is in Diest, zei dat hij met zijn lokaal bestuur meteen had ingetekend op die audits. Dus zelfs de lokale besturen die de veronderstelde audits doen, zijn niet 100 procent veilig. Dat gaf u ook aan. U verwijst naar de verantwoordelijkheid van de gemeenten, en dat klopt ook, maar wij lezen in de krant dat die gemeenten communiceren via sleutels. Het is zo beschreven. Dat is om met andere overheidsdiensten te kunnen communiceren.

En dat leidt me al meteen tot mijn volgende vraag. Want als Antwerpen in verbinding staat met andere gemeenten, en via die weg andere gemeenten getroffen kunnen worden, dan wordt dit niet enkel het probleem van het stadsbestuur van Antwerpen, maar ook van andere gemeentebesturen. Met andere woorden: het wordt ons probleem in Vlaanderen. Het wordt uw probleem als verantwoordelijke minister voor de lokale besturen. U hebt verschillende zaken aangegeven, de stappen die u zult zetten. Maar mijn fundamentele vraag is: is die audit voldoende om alle risico's te detecteren? Is die audit in combinatie met de ethische hackers al voldoende? Dit is continu in ontwikkeling. We moeten nieuwe stappen zetten.

Dan heb ik nog enkele andere vragen, minister. De 2 miljoen euro die u voorzag voor de audits, is dat besteed geweest? U zal daar 200.000 euro bij steken. Is dat voldoende om al die andere gemeenten te laten intekenen? En dan een heel fundamentele vraag: er is de NIS-2-richtlijn (Network and Information Security) in Europa, die een standaard voor cybersecurity oplegt. Kunt u mij bevestigen of er op vraag van Vlaanderen een uitzondering is gemaakt om de strengste EU-cybersecuritynormen toe te passen op de lokale besturen? En is Vlaanderen die mening nog altijd toegedaan? Want in deze situatie lijkt me dat toch geen verstandige keuze te zijn, om ervoor te opteren om onze lokale besturen niet te laten voldoen aan de strengste securitynormen die door Europa vooropgesteld worden.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Collega's, het is inderdaad een van onze grootste nachtmerries dat onze data niet meer veilig zijn bij de overheid. We mogen daarbij onze ogen zeker en vast niet sluiten. Als we dan horen dat de realiteit is dat een op de drie gemeenten niet intekent op het aanbod van Vlaanderen … Er zullen ook wel gemeenten zijn die op zichzelf bezig zijn met de cyberveiligheid van hun bestuur, maar er zijn er zeker ook die daar niet mee bezig zijn, en dat baart me wel wat zorgen.

U hebt het terecht vergeleken, minister, met de gewone criminaliteit in een huis, en de inbraken die er daar zijn. Maar toen wij vanochtend vertrokken zijn aan onze woning, dan hebben we ons omgedraaid en de sleutel in het slot gestoken, om zeker te zijn dat het wel een degelijk slot is. Iedereen kan daar misschien met een koevoet binnen, maar we zijn ervan overtuigd dat het een redelijk slot is. En als bepaalde steden en gemeenten daar dan vandaag toch niet mee bezig zijn – want dat zal ook zo zijn –, dan baart me dat wel zorgen. En dan vraag ik me af: moeten we op een bepaald moment niet nog een stap verder gaan en bijvoorbeeld een driejaarlijkse cyberveiligheidscontrole verplichten, uiteraard met financiering van de Vlaamse overheid?

Maar de tweede realiteit is ook correct, namelijk dat we niet elke hacking kunnen vermijden. Het is ook niet de eerste keer dat we het hierover hebben. Ik denk zelfs dat een van mijn eerste actuele vragen daarover ging. En dan zien we dat heel wat

steden en gemeenten geen plan hebben voor als zij gehackt worden. En het is goed dat u initiatieven neemt, minister, maar eigenlijk heeft de VVSG, onder uw impuls, al een aantal modellen voorzien om een businessimpactanalye en een business-continuïteitsplan op te maken. Dus die modellen zijn er. Ik heb die zelf in mijn eigen lokaal bestuur ook opgemaakt. Dat is relatief eenvoudig te doen. Wat in noodsituaties? Mijn vraag is of dat nu de eerste stap is, voordat we zelfs naar een noodcloudstation overschakelen. Elke gemeente zou zo'n businessimpactanalye en een businesscontinuïteitsplan in haar lokaal bestuur moeten hebben.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Ik wil me aansluiten om te benadrukken hoe belangrijk die problematiek bij de lokale besturen is. De urgentie is hier al een paar keer uitgesproken. Dat moet worden benadrukt, zowel vanuit Vlaanderen als bij de lokale besturen. Het is nodig dat Vlaanderen, ondanks de inspanningen die de minister heel uitgebreid heeft opgesomd, nog een tandje bij steekt. Niet ieder lokaal bestuur doet even grote inspanningen. Er moet nog meer gesensibiliseerd worden, zowel op het preventieve als het reactieve vlak. Er moet een mooi draaiboek komen om lokale besturen bij te staan. Maar men moet lokale besturen vooral van het preventieve luik overtuigen. Ik merk ook bij mijn eigen lokaal bestuur dat, wanneer men vanuit ICT beveiligingstopics lanceert, daar door de verschillende diensten niet altijd even enthousiast op wordt gereageerd. De mensen van ICT-beveiliging moeten geduldig te werk gaan om iedereen te overtuigen mee te stappen in de veiligheidsregels.

Minister, daarom denk ik dat, als de wortel niet helpt, we ook even moeten zoeken hoe we de stok kunnen hanteren om elk lokaal bestuur ervan te overtuigen dat dit heel ernstig is en dat ze het preventieve luik absoluut moeten bewaken.

Kris Van Dijck (N-VA): Tot slot, minister, wanneer ik het debat aanhoor, is dit een heel belangrijk en intens onderwerp. Ik wil wel waarschuwen niet in de val te trappen om van de slachtoffers daders te maken. Alle gemeentebesturen doen inspanningen. Laat ons niet in de val trappen om te veroordelen. De daders blijven nog altijd de daders, en dat zijn de hackers.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, ik sluit mij bij dit laatste volkomen aan. We zitten met criminele, internationale organisaties die slachtoffers maken. We moeten heel scherp onder ogen zien dat we niet in een unieke situatie zitten. In alle ons omringende landen worden overheden gehackt, in de Verenigde Staten, in Canada, in Duitsland, in Groot-Brittannië, overal. Het gaat om overheidsinstellingen, private bedrijven, verenigingen en personen. Dat is een uitdaging waar iedereen mee geconfronteerd wordt.

We mogen elkaar ook niet wijsmaken dat we door audits te organiseren, door draaiboeken op te stellen, door investeringen te doen, door beveiligingsmaatregelen te nemen, 100 procent veiligheid kunnen garanderen. Dat was de vergelijking die ik wilde maken, mijnheer Annouri. Dat is een belangrijke vergelijking omdat je anders jezelf, maar vooral de burger, dingen wijsmaakt. De vergelijking met een huis gaat in deze mate wel op. Een inbraak in je woning – ik wens het u niet toe, ik heb het zelf ooit meegemaakt – is heel confronterend en heel ingrijpend. Zo is inbreken op een gemeentehuis ook heel ingrijpend. U hebt daarover heel terecht gezegd en benadrukt dat de organisaties en de burgers die daarachter zitten, de slachtoffers zijn. We moeten ons de vraag stellen hoe we dat zo maximaal mogelijk kunnen voorkomen.

Een volgende kritische opmerking is dat wij in deze commissie heel vaak zeggen dat we lokale besturen niet mogen overladen met regels en dwang. We moeten

responsabiliseren en vertrouwen hebben in de lokale besturen. We moeten helpen, ondersteunen, aanreiken, maar niet nog eens regeltjes en procedures instellen. Daar hebben ze lak aan, dat zijn ze beu. Ook daarin moeten we een bepaalde filosofie van verantwoordelijkheid durven blijven volgen. De heer Warnez zegt dat mensen hun deur dicht en op slot moeten doen, dat zij ervoor moeten zorgen dat hun deur goed gesloten is. Wat doet een lokaal bestuur? Een goed lokaal bestuur heeft een preventiedienst, geeft preventietips, waarschuwt, informeert, subsidieert misschien zelfs hier en daar preventieve maatregelen die mensen kunnen nemen om hun huis te beveiligen. Maar ze gaan mensen niet verplichten om op een welbepaalde manier hun huis te beveiligen. Elke vergelijking loopt mank, maar toch verwijs ik naar de relatie tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen. Wij informeren, wij geven tips, wij geven tools, wij subsidiëren tools, wij waarschuwen, wij geven back-up, wij komen zelfs ter plaatse. Maar uiteindelijk is het de eindverantwoordelijkheid van een lokaal bestuur om daar goed mee om te gaan. We mogen dat niet uit het oog verliezen.

In de audits die we gedaan hebben – en dit is ook gericht aan collega Veys en collega Verheyden – werd wel degelijk gesproken over zaken. Ik ga op dit moment – dat mag u me niet vragen – geen uitspraak doen over de individuele dossiers van Antwerpen en Diest. Daarover is een gerechtelijk onderzoek bezig. ICT-mensen zijn aan het bekijken hoe het precies is kunnen gebeuren. Maar het is wel zo dat zowel Antwerpen als Diest die audit gedaan hebben en daardoor ook geconfronteerd werden met de gebreken. Men was daarmee bezig. Het is niet zo dat alle aanbevelingen van die audits van Antwerpen en Diest al volledig gerealiseerd waren. Je mag ook niet vragen aan een bestuur om dat onmiddellijk te doen. Dat vraagt tijd. Die audits zullen ook altijd geüpdatet worden, want we leren ook uit elke hacking. Uit elke hacking komen nieuwe elementen die worden meegenomen voor de verdere beveiliging. Dat is ook de reden waarom je als private persoon regelmatig updates krijgt van je eigen beveiligingssysteem van je eigen private account. Daar moet altijd verder op gewerkt worden.

Dat is 'work in progress' en dat zal altijd zo blijven. Het is inderdaad het gevecht tussen de aanvaller en de verdediger. Dat is het verhaal van de pijl en de boog, van de muur en het kanon. Op een hogere muur volgt een groter kanon. Dat is exact hetzelfde als wat we hier doen. We trekken een verdedigingsmuur op, maar uiteraard gaan criminelen proberen die te doorbreken. Wat we kunnen doen, is het veel moeilijker maken, het bijna onmogelijk maken. Maar beloven dat we het helemaal onmogelijk maken, is niet mogelijk.

Mijnheer Verheyden, u uit uw bezorgdheid over de samenwerking tussen Vlaanderen en het federale niveau. U vraagt of dat niet lang zal duren. Ik moet u in dezen een beetje tegenspreken. Ze zitten al samen, ze zijn al aan het samenwerken. De communicatie van gisteren was al een communicatie van het cyber response team. Vanaf donderdag zal het cyber response team ook bereikbaar zijn via mail, via cyberresponse@vlaanderen.be. Vrijdag geeft het cyber response team info aan alle ICT-medewerkers van alle Vlaamse gemeenten. We zorgen ervoor dat er een SPoC komt, een single point of contact, om het eenvoudig te maken. Ik denk dat we daarmee in ons land bewijzen dat, als men de urgentie aanvoelt, iedereen in staat is om goed en snel samen te werken. Ik vind dat hoopvol, ik vind dat beloftevol.

Wat we natuurlijk niet doen, is het werk doen van het parket. Het gerechtelijk onderzoek wordt uitgevoerd door het parket. Ook Justitie is bezig met gerechtelijke onderzoeken ter zake.

Wat de ondersteuning van Antwerpen betreft, mogen we niet vergeten dat er geen ICT-dienst zo groot is als die van de stad Antwerpen, bij wijze van spreken. Antwerpen heeft een heel sterke en goed uitgebouwde IT-dienst. Onze mensen

van het cyber response team zijn aanwezig en helpen waar mogelijk. Dat is een heel krachtig team dat heel veel zaken kan doen en ons ook kan helpen, ook elders trouwens. We kunnen daar ook heel veel uit leren.

Er was ook een vraag over de fraude en de gevolgen voor burgers. Het is zo dat bij identiteitsfraude het slachtoffer altijd op de hoogte wordt gesteld. We zijn nu aan het bekijken welke informatie en hoeveel informatie er potentieel in handen is van criminele organisaties. De volgende stap is – maar dat is op dit moment nog work in progress – bekijken op welke manier we mensen daarover informeren en dergelijke. Maar als er sprake is van identiteitsfraude of diefstal van persoonlijke gegevens, dan moeten de slachtoffers uiteraard op de hoogte gebracht worden. Nu zitten we echter nog in het heetst van het gebeuren. We volgen dat samen met hen heel goed op.

De heer Veys triggerde mij een beetje – dat is zijn rol als lid van de oppositie – door te vragen of we wel genoeg aan het doen zijn. Ik denk dat we heel veel aan het doen zijn en dat we daar al heel lang mee bezig waren. Ik zou het vervelender vinden, mocht ik in 2020 Willebroek hebben meegemaakt, en mocht ik dan vandaag Antwerpen en Diest meemaken, om te moeten zeggen dat we nu in gang gaan schieten. Eigenlijk hebben we dat al gedaan in 2020. Toen hebben we alle gemeentebesturen geïnformeerd en op de urgentie gewezen. We hebben gezegd: we gaan u helpen, wij gaan voor u die audit doen, wij gaan die aanbieden, wij bieden u hackers aan om dat te doen; u gaat daar dingen uit leren.

We hebben een draaiboek. Onder andere collega Van den Heuvel vroeg daarnaar. De VVSG heeft een draaiboek gemaakt dat men onmiddellijk kan implementeren. Dat staat allemaal ter beschikking. Maar natuurlijk, je kunt het paard naar het water brengen – om een belangrijke gewezen socialistische voorman, de heer Vande Lanotte, te citeren – maar je kunt het niet dwingen te drinken. De heer Warnez zegt dan: in zo'n geval moet je niet verder gaan en moet je het niet opleggen; je moet het niet verplichten. Ik ben daar terughoudend in, omdat dat de algemene filosofie is die hier vaak wordt aangehaald, niet alleen door de heer Warnez maar door alle partijen. Ten tweede is de grote vraag, als je verplicht moet worden: wat ga je daarmee doen? Wat we wel kunnen doen, en wat we ook gaan doen, is ons auditcomité vragen – en het zal dat ongetwijfeld zelf ook voorstellen – om nog meer prioriteit te geven aan cybersecurity en aan de analyses van hoe zo'n cyberomgeving werkt in een gemeente. Zij volgen dit ook al op in gemeenten, maar misschien kan daar nog meer op geaudit worden.

Als een lokaal bestuur het na wat er nu gebeurt nog niet begrepen heeft, dan zal er in 2024 hopelijk een grote rekening komen van de kiezer. Dat is de verantwoordelijkheid van een lokaal bestuur. Ik doe hier dus nogmaals een oproep aan de besturen die nog niet in actie geschoten zijn. Ik herhaal dat twee derde het al wel gedaan heeft. Het is niet dat ze niets gedaan hebben. Maar het zal natuurlijk een permanente oefening blijven. En waar zit dan het probleem? Antwerpen heeft bijvoorbeeld een grote ICT-dienst. Die worden hier nu mee geconfronteerd, die zijn gehackt, die gaan daar lessen uit trekken, die gaan zich organiseren, die hebben de inhouse capaciteit om dat te doen. Kleinere besturen met minder mensen gaan zich misschien op een andere manier moeten organiseren. Ik denk bijvoorbeeld aan de 'Warnezachtige' manier, waarbij de regio als hefboom gebruikt wordt om een gemeenschappelijke ICT-dienst uit te bouwen en om op te schalen. Het kan ook op de 'Somersachtige' manier, namelijk door ernstiger na te denken over fusioneren. Er zijn verschillende manieren om dat te doen. Voor mij maakt het hier niet uit of de kat wit of zwart is, als ze maar muizen vangt, mijnheer Veys. Ik denk dat het belangrijk is dat men daar verder aan werkt.

Ik denk dat ik daarmee toch op de belangrijkste vragen geantwoord heb. Maar dit staat hoog op de agenda. Wij gaan vrijdag naar de ministerraad om, ook in

afspraak met minister-president Jambon, dat noodlandingsscenario, die beveiligde noodcloudomgeving, zo snel mogelijk te beginnen opbouwen.

Ik ga niet antwoorden op uw vraag naar die Europese regelgeving omdat ik denk dat ze binnen de bevoegdheid van de minister-president valt. Ze heeft te maken met ICT.

Mijnheer Veys, ik heb die cijfers niet hier, maar ik zal u daarover informeren. We gaan dat nakijken en u daarover informeren. Maar – ik zeg het nogmaals – zelfs met de strengste normering blijft er altijd een risico. Ik denk dus dat gemeentebesturen echt alles uit de kast moeten halen om dat zo goed en zo degelijk mogelijk te doen.

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Minister Bart Somers: Excuseer, voorzitter, mag ik nog iets zeggen aan de heer Verheyden?

Mijnheer Verheyden, mijn eerste antwoord was absoluut geen impliciete aanval. Als ik een aanval zou doen, zou ik het openlijk en expliciet doen. Ik heb uw vraag niet geïnterpreteerd alsof u zou zeggen dat de gemeenten daders waren en geen slachtoffers. Dat hebt u dan verkeerd gelezen in mijn reactie.

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Dank u wel, minister, voor die kleine rechtzetting. Dat heb ik dan inderdaad verkeerd begrepen. Ik denk in ieder geval dat uit deze discussie duidelijk blijkt dat we over alle partijgrenzen heen op dezelfde golflengte zitten en dat we absoluut moeten inzetten op die cybersecurity, en dringend. We mogen het probleem zeker niet onderschatten. Het is een probleem waarvan ik vrees – en ik denk dat we dat allemaal vrezen – dat het de komende jaren vaker zal voorkomen.

Ik wil trouwens ook de collega's bedanken voor hun inbreng. Ik denk dat hier heel nuttige vragen gesteld en heel nuttige suggesties gedaan zijn. Wat mij toch wel een beetje treft, minister, – en ik dacht dat collega Van den Heuvel het ook zei – is het feit dat men binnen de gemeenten niet altijd zo happig is over die cybersecurity en dat men dat vaak een beetje bekijkt als regelneverij en dat niet in alle diensten en alle gemeentebesturen de ernst van de situatie doordringt. Die cijfers zijn er. U zegt dat twee derde van de gemeentebesturen maatregelen genomen hebben, en dat klopt. 142 besturen hebben ingetekend op die cyberaudits, maar een heel deel, meer dan 150, moeten dat nog doen. 138 gemeenten hebben gebruik gemaakt van die ethische hackers. Misschien moet er toch wel iets meer worden gesensibiliseerd. We horen dat Vlaanderen middelen heeft en er middelen en ondersteuning voor inzet en nog nieuwe initiatieven zal nemen. Er wordt zwaar op ingezet.

Ik denk dan ook dat het aan u, als minister, is om die gemeenten inderdaad wakker te schudden. Als dat in 2020 al niet gebeurd is, na de zaak in Willebroek, denk ik dat dat nu toch wel dringend is. U hebt ook heel wat pijnpunten opgesomd die naar aanleiding van die cyberaudits naar voren zijn gekomen. Ik denk dat dat het bewijs is dat toch nog heel wat gemeenten nog altijd een bijzonder zwakke verdedigingslinie hebben. Men mag inderdaad, zoals op het militaire vlak, heel wat verdedigingslinies opwerpen, maar dat is natuurlijk nooit een garantie dat er geen doorbraak door uw linie komt. Er moeten zoveel mogelijk wapens zijn. Wat wel misschien interessant is, minister, is dat het misschien wel goed is om te gaan kijken naar wat de gemeenten naar aanleiding van die audits ook effectief hebben ondernomen. Hebben ze gebruikgemaakt van de suggesties van die cyberaudits?

Zijn ze daarmee aan de slag gegaan? Ik denk dat het wel nuttig is om dat eventueel op te vragen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de implementatie van de neutraliteit van de dienstverlening bij de Vlaamse overheid
– 824 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, het is niet de eerste keer dat ik hierover een vraag stel, misschien tot uw ergernis. Voor mij is het heel belangrijk dat elke Vlaming op een correcte en dus open en, volgens mij, neutrale manier wordt behandeld door onze Vlaamse overheid. Ik denk dat alle collega's vinden dat partijdigheid vermijden heel belangrijk is. Voor mij is het echter wel duidelijk dat dat enkel mogelijk is door levensbeschouwelijke of politieke symbolen in de dienstverlening te weren.

Ik vind het heel jammer dat die visie over de relatie tussen overheid en burger steeds meer ter discussie wordt gesteld. Ik zag bijvoorbeeld dat men in het Brussels Parlement, wanneer men daar spreekt over de neutraliteit van de ambtenaren, zelfs het woord 'discriminatie' in de mond durft te nemen. Ik vind dat een heel jammere evolutie.

In oktober van vorig jaar vroeg ik u naar uw concrete acties om dit principe te verankeren in de personeelswerking. Dat staat ook zo beschreven in het regeerakkoord. Toen zei u dat er volop administratief en juridisch onderzoek moest gebeuren. We zijn ondertussen meer dan een jaar verder in de legislatuur. Ik heb nog geen concrete vooruitgang in dit dossier kunnen vaststellen. Ik had daarom graag van u duidelijke antwoorden ontvangen met betrekking tot de stand van zaken in dit dossier.

Welke stappen hebt u al gezet om de neutraliteit van dienstverlening bij de Vlaamse overheid verder gestalte te geven?

Hebt u duidelijk in kaart gebracht welke van de vele personeelsleden rechtstreeks in contact staan met burgers?

Hoever staat het juridisch en technisch onderzoek naar de toepassing van de regelgeving voor de uitzendkantoren, Vlaanderen Connect en de consultancybedrijven, waar het uiteindelijk de werkgevers zijn die de arbeidsvoorwaarden bepalen en niet de Vlaamse overheid?

Wat kan worden geconcludeerd uit het gevoerde onderzoek naar de invoering van de neutraliteitsverplichting bij de reeds in dienst zijnde statutairen en contractuelen en in hoeverre is die in lijn met de geldende arbeidswetgeving?

De laatste vraag is voor mij de belangrijkste vraag: wat is vandaag de concrete timing omtrent de verankering van de neutraliteitsverplichting?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Sminate, aansluitend op het antwoord op uw vraag van eerder dit jaar kan ik intussen meedelen dat mijn administratie, het

Agentschap Overheidspersoneel (AgO) en de dienst Diversiteitsbeleid, een voorbereidend intern werkdocument heeft opgemaakt rond een neutraliteitsverplichting. In dit document brengt mijn administratie onder andere aan dat er op juridisch vlak nog een aantal punten zijn die verder moeten worden onderzocht in het licht van de recente rechtspraak inzake neutraliteitsverplichtingen.

Zo oordeelde de Brusselse arbeidsrechtbank op 3 mei 2021, indachtig de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie, dat de invoering van een neutraliteitsverplichting door de Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer te Brussel (MIVB) een dubbele discriminatie zou inhouden: indirecte discriminatie op basis van gender omdat een neutraliteitsverplichting vooral vrouwen treft en directe discriminatie op basis van de geloofsovertuiging.

De arbeidsrechtbank oordeelde bovendien dat de toepassing van een neutraliteitsprincipe haaks staat op het voeren van een diversiteitsbeleid. Met dit vonnis van de Brusselse arbeidsrechtbank dient in elk geval rekening te worden gehouden. We mogen hier niet lichtzinnig overheen gaan, aangezien een mogelijke betwisting van een Vlaamse neutraliteitsverplichting door dezelfde Brusselse arbeidsrechtbank zal worden behandeld, omdat de zetel van de Vlaamse Regering ook in Brussel is gelegen.

Er zijn de voorbije jaren ook andere uitspraken geweest die in een andere richting wijzen.

Daarnaast heeft de Vlaamse Regering deze week ook de nieuwe diversiteitsambtenaar aangesteld. U weet dat de vorige diversiteitsambtenaar, die dit dossier beheerde, een hele tijd afwezig is geweest en vervolgens zijn ontslag heeft aangeboden. Ik ben dan ook blij te kunnen aankondigen – en dat is een primeur – dat we met mevrouw Leen De Bolle een nieuwe diversiteitsambtenaar hebben gevonden die de leiding van de cel Diversiteit op zich zal nemen.

In haar voorbereidende analyse heeft mijn administratie de verschillende mogelijke toepassingsgebieden onderzocht.

Het eerste toepassingsgebied omvat de diensten van de Vlaamse overheid die ressorteren onder het Vlaams personeelsstatuut van 13 januari 2006. Dat gaat over ongeveer 29.000 personeelsleden. Het tweede toepassingsgebied omvat de ministeries van de Vlaamse Gemeenschap, namelijk alle departementen en de intern verzelfstandigde agentschappen zonder rechtspersoonlijkheid. Dat zou betrekking hebben op ongeveer 15.000 personeelsleden. Het derde toepassingsgebied is de Vlaamse administratie, zoals omschreven in artikel I, 3, 2°, van het Bestuursdecreet. Dat is het ruimste toepassingsgebied. We zouden dan spreken over ongeveer 40.000 personeelsleden. Het vierde toepassingsgebied wordt gevormd door alle diensten die vallen onder het toepassingsgebied van de Dienst Diversiteitsbeleid, zoals bepaald in het besluit van de Vlaamse Regering van 24 december 2004. Dan spreken we over ongeveer 39.000 personeelsleden. Ten slotte is er het toepassingsgebied van de deontologische code, de omzendbrief van 2011 die de diensten van de Vlaamse overheid aanvult met de provinciegouverneurs en de arrondissementscommissarissen. Ook daar gaat het over ongeveer 29.000 personeelsleden.

Deze verschillende toepassingsgebieden, die elkaar soms wat overlappen en die altijd verschillende groepen viseren, zijn in kaart gebracht. Nu zal mijn administratie verder juridisch onderzoeken binnen welk toepassingsgebied de Vlaamse Regering bevoegd is om de rechten en plichten van personeelsleden vast te leggen.

Hoever staat het juridisch en technisch onderzoek naar de toepassing van de regelgeving voor de uitzendkantoren, Vlaanderen Connect en de consultancybedrijven, waar de werkgevers de arbeidsvoorwaarden bepalen en niet de Vlaamse overheid?

Wat betreft de externe werknemers van de Vlaamse overheid, zoals uitzendkrachten, informatici van Vlaanderen Connect, gedetacheerde leerkrachten of consultants, enzovoort, concludeert mijn administratie in haar werkdocument dat een neutraliteitsverplichting niet kan gelden ten aanzien van hen, aangezien de werkgevers van deze personen zelf de arbeidsvoorwaarden van hun personeel bepalen.

Wat kan geconcludeerd worden uit het gevoerde onderzoek naar de invoering van de neutraliteitsverplichting bij de reeds in dienst zijnde statutairen en contractuelen, en in hoeverre is deze in lijn met de geldende arbeidswetgeving? Een neutraliteitsverplichting zou een verschillende impact hebben op de statutaire en contractuele personeelsleden die al in dienst zijn. Voor statutaire personeelsleden wordt het statuut eenzijdig vastgesteld door de Vlaamse overheid, wat betekent dat hiervoor onderhandelingen moeten worden gevoerd met de vakorganisaties binnen het Sectorcomité 18. Contractuele personeelsleden zijn daarentegen tewerkgesteld via een arbeidsovereenkomst overeenkomstig de Arbeidsovereenkomstenwet van 3 juli 1978. Dat betekent dat hun arbeidsvoorwaarden niet eenzijdig door de werkgever kunnen worden gewijzigd zonder instemming van het betrokken personeelslid. De Vlaamse overheid kan zich op die manier blootstellen aan schadevergoedingen, verbrekingsvergoedingen en/of veroordelingen wegens discriminatie zoals in het geval van de MIVB.

De administratieve en juridische voorbereidingen door mijn administratie zijn nog niet volledig afgerond, waardoor ik momenteel nog geen exacte timing kan meegeven voor de implementatie van de neutraliteitsverplichting. Sowieso zal hierover – en dat mogen we niet vergeten – ook moeten worden samengezeten met de vakorganisaties als vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid en zullen we adviezen moeten inwinnen bij onder meer de Raad van State.

Het blijft nu eenmaal een complexe zaak, die ook potentieel gevoelig ligt bij de personeelsvertegenwoordiging. Ik ga dus omzichtig en doordacht te werk, zonder andere belangrijke dossiers, zoals het vijfsporenbeleid, dat voor de Vlaamse Regering heel belangrijk is en waar we stilaan in een landingsfase zitten, in het gedrang te laten komen. Ik zou niet graag hebben dat twee debatten daar door elkaar beginnen te lopen, waardoor we een goede landing van het vijfsporenbeleid misschien in het gedrang zouden brengen.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, u weet dat ik probeer om de positieve vibe die er de laatste maanden in de commissie is, mee in stand te houden. Maar nu maakt u het mij wel heel erg moeilijk. Ik wil niet oneerbiedig zijn, maar ik heb echt de indruk dat u hetzelfde antwoord voorleest als een jaar geleden. Toen had u het ook over dat vonnis in Brussel. Toen had u het ook over de diversiteitsambtenaar en over verder juridisch onderzoek dat nodig is, en dat dat de redenen zijn waarom er nog geen timing is.

Ik heb u vandaag een aantal heel gerichte vragen gesteld, net zoals ik dat een jaar geleden heb gedaan. U hebt toen netjes opgesomd wat er allemaal nog moest gebeuren. Dat was toen ook al heel wat. Ik had daar toen begrip voor. Maar ik ging er wel van uit dat na die vraag om uitleg dat onderzoek, dat toen nodig was, zou worden opgestart en dat we daar vandaag toch stilaan de resultaten van zouden zien. Maar ik moet vandaag vaststellen dat dat helemaal niet het geval is en dat er nog altijd niet eens een tijdlijn kan worden gegeven. Dat vind ik heel erg jammer.

Ik heb het afgelopen jaar samen met de collega's vastgesteld dat u in andere beleidsdomeinen wel bergen werk hebt verzet. Ik ben daar heel blij om en ik heb dat ook altijd heel positief benaderd, maar in dit dossier kan ik vandaag helaas niet

zo positief reageren, aangezien er in een jaar tijd gewoon niets gebeurd is. Ik hoor excuses om nog niet die tijdlijn te moeten geven. Dat zijn volgens mij geen geldige excuses. Ik hoop dus oprecht dat deze vraag om uitleg dan eindelijk echt een startschot kan zijn voor de uitvoering van wat toch in het regeerakkoord staat.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Voorzitter, om de goede sfeer in de commissie toch iet of wat te bewaren, zal ik collega Sminate bijtreden. Er is een totaal gebrek aan sense of urgency bij u, minister. Maar helaas, sorry dat ik dat moet zeggen, verbaast mij dat niet.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): We hebben inderdaad in het regeerakkoord een aantal afspraken gemaakt over het neutraliteitsprincipe bij het rechtstreekse klantencontact. Het is belangrijk om dat te onderstrepen: het gaat over rechtstreekse klantencontacten.

Minister, u hebt gelijk: het is een ingewikkeld en complex dossier en de regeling moet degelijk zijn. Ik vind het goed dat u uitdrukkelijk aangeeft dat u dat zult doen in overleg met de vakorganisaties. Maar het allerbelangrijkste, naast het symbool, is wat er gebeurt. De dienstverlening zelf moet altijd neutraal zijn. Daar mag geen enkele discussie over zijn. Ik denk ook niet dat we daarover discussiëren. Mijn heel concrete vraag is: merkt u dat er vandaag veel klachten zijn over het niet neutraal zijn van de dienstverlening?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank de verschillende interveniënten en hun engagement of inspanningen om een constructieve sfeer te behouden in onze commissie. Ik wil daarvoor zowel mevrouw Sminate als de heer Van Rooy uitdrukkelijk bedanken. Ik hoor natuurlijk hun kritisch geluid. Zij hebben vooral bedenkingen geformuleerd. Collega Warnez stelt mij een concrete vraag. Daar kan ik heel duidelijk op zeggen dat er geen enkele klacht is met betrekking tot het betwisten van de neutraliteit van de dienstverlening van de Vlaamse overheid. Wij hebben weet van nul klachten.

Mevrouw Sminate, ik heb inderdaad bij de vorige vraagstelling moeten zeggen dat wij op zoek waren naar een Vlaamse identiteitsambtenaar en dat wij er een aan het selecteren waren. De neutraliteitsverplichting past natuurlijk binnen een breder diversiteitsbeleid. De diversiteitsambtenaar is daarin een belangrijke ambtelijke actor. Die is gisteren pas, na selectie, door de Vlaamse Regering aangesteld. Ik heb daarjuist de primeur gegeven, het is mevrouw De Bolle. Sommige mensen hier aanwezig kennen haar trouwens zeer goed. Dat bewijst nog eens de objectiviteit, mijnheer Warnez, van de manier waarop ambtenaren door ons worden geselecteerd. U zult misschien zeggen dat ze van Mechelen is, maar dat is echt toevallig in dezen.

Ik heb toen ook gezegd dat wij bezig waren met een analyse. De eerste analyses zijn er nu. Ik heb dat daarjuist ook al enigszins geduid.

De neutraliteitsverplichting, hoe zij er ook zal uitzien, moet worden onderhandeld met de vakorganisaties. Een heel belangrijk onderdeel van het Vlaams regeerakkoord is de uitbouw van een performante Vlaamse overheid. Ik weet dat u dat ook genegen bent. Daarin hebben we dat zogenaamde vijfsporenbeleid, en dat is geen oppervlakkige aanpassing van de spelregels binnen onze Vlaamse administratie. Daarover zijn we al maanden aan het onderhandelen met de vakorganisaties, die daar – en dat is begrijpelijk –een kritische houding tegenover aannemen. Wij

hebben daarvoor permanente onderhandelingen. Ik wil deze onderhandelingen op een goede manier laten landen. De Vlaamse Regering is daar heel nauw bij betrokken. Alle collega's volgen dat goed op. We proberen daar een succes van te maken. Je kunt niet tegelijkertijd het sectoraal akkoord onderhandelen – daar zijn we mee bezig, dat is het vijfsporenbeleid – en dan ook nog de vakbonden vragen om over deze heel moeilijke, delicate, gevoelige en soms ook sterk geladen problematiek een akkoord te bereiken. Iedereen heeft daarin een sterke overtuiging. Je kunt dat niet tegelijkertijd op tafel leggen. Dan denk ik dat we dat vijfsporenbeleid hypothekeren. Ik heb daar een kalender, die ik in de onderhandelingen met de vakorganisaties moet afwerken. Dat zal geen maanden meer duren. Maar dat is toch een derde element dat heel belangrijk is als we deze problematiek bekijken.

Voor de rest heb ik alleen maar respect voor uw ongeduld en de vastberadenheid waarmee u met dit thema omgaat.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, het is natuurlijk niet omdat het heel gevoelige materie is dat je dit niet op tafel mag leggen. U zit nu met die mensen samen. Ik vind dat net wel het moment om te zeggen dat dit voor ons een heel belangrijke problematiek is. Laten wij ons daar ook eens samen over beraden. Er is vandaag een meerderheid die vindt dat levensbeschouwelijke tekenen niet thuishoren op de werkvloer. Ik zeg dat niet, maar de Survey Samenleven in Diversiteit (SID) en de Integratiemonitor zeggen dat.

Ik vind de situatie die we nu kennen helemaal geen goede situatie, vooral omdat we het allemaal overlaten aan de leidend ambtenaar. Daardoor is het overal een andere situatie. Het is hoog tijd dat u daar een halt aan toeroept en dat u zegt dat wij daarin onze verantwoordelijkheid moeten opnemen. Wij moeten zeggen dat wij pal achter het neutraliteitsprincipe staan. Het is alleszins een heel positieve zaak dat de enquête aantoont dat de Vlaming kiest voor die basisvisie. U lijkt daar een beetje aan te twijfelen. Maar ik hoop dat dit debat u duidelijk maakt dat de urgentie daarvan toch wel heel erg hoog is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toenemende dreiging van antidemocratische bewegingen
– 861 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): We hebben het natuurlijk allemaal in de krant kunnen lezen: in Duitsland vond vorige week een van de grootste antiterreuroperaties in jaren plaats. Een groep genaamd 'Reichsbürger' had het plan opgevat om via een gewelddadige coup de Duitse regering omver te werpen. Volgens een rapport van de Duitse binnenlandse veiligheidsdienst omvatte die groep vorig jaar zo een 21.000 aanhangers die uiteenvallen in groepjes of individuen met uiteenlopende ideologieën. Maar ze delen altijd wel enkele principes. Zo ontkennen ze het bestaan van de Duitse federale republiek en verwerpen ze ook haar juridische systeem.

Bovendien doen ideologie, maar ook methode en plannen heel sterk denken aan andere bewegingen en couppogingen zoals de MAGA-coup ('Make America Great Again') in de VS en bevinden veel van die individuen zich toch altijd in

antidemocratische of extreemrechtse hoek. Er lijkt bovendien een constante: de invloed van Rusland is daarbij nooit veraf. De bewegingen dragen, denk ik, een heel groot risico in zich tot destabilisatie van de democratie en een escalatie van geweld. Het zijn allang geen lokale of nationale verschijnselen meer, maar ze hebben heel vaak internationale links.

Ik denk dat we er in het verleden al verschillende keren van gedachten over hebben gewisseld dat dat toch heel zorgwekkende evoluties zijn, waarvoor we ook hier in Vlaanderen beducht moeten zijn.

Vandaar dat ik een aantal vragen voor u heb, minister.

Ten eerste, beschikt u over informatie dat er in Vlaanderen soortgelijke anti-democratische bewegingen actief zijn?

Hebt u, al dan niet via de Federale Regering, contact met de Duitse veiligheids-diensten om contacten van dat soort internationale antidemocratische bewegingen met Vlaanderen in kaart te brengen?

Hebt u weet van acties vanuit Rusland richting Vlaanderen om via extreemrechtse en antidemocratische bewegingen, organisaties en partijen de rechtsorde in Vlaan-deren te verstoren?

Welke maatregelen kan Vlaanderen nemen om de Russische invloed in dit soort extreemrechtse en antidemocratische bewegingen in kaart te brengen, maar natuurlijk ook tegen te gaan?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Goeman, dank u voor uw vragen. Ik ga proberen ze gebundeld te beantwoorden.

De inlichtingen waar u naar vraagt, zitten vooral bij onze inlichtingen-, veiligheids-, en politiediensten op het federale niveau. Dat weet u uiteraard ook. Voor dat deel dien ik dan ook door te verwijzen naar mijn collega's op het federale vlak, collega's Verlinden, Van Quickenborne en De Donder.

Om toch even kort in te gaan op de gebeurtenissen in Duitsland: de problematiek van 'Reichsbürger' is specifiek voor Duitsland. Ze is gelieerd aan een herstel van het Duitse Keizerrijk, dat in 1871 werd opgericht. Ik denk niet dat er in ons land veel aanhangers zijn van een beweging die het Duitse Keizerrijk opnieuw wil oprichten. Ik weet dat er in de Tweede Wereldoorlog veel mensen waren die dachten dat wij een deel waren van het Groot-Germaanse Rijk. Jef Van de Wiele – bijgenaamd Jef Cognac – van de DeVlag was daar nogal voorstander van, maar die waren toen zelfs ook al niet met zo heel veel en ik denk dat die vandaag met nog minder zijn. Maar dus, dat herstel van het Duitse Keizerrijk ligt niet direct in de scope van welke speciale Vlaamse beweging dan ook. 'Reichsbürger' erkennen de Duitse Bondsrepubliek niet. Het is dus een heel andere problematiek.

Wel zien we in veel westerse landen bewegingen met soortgelijke antioverheids-agenda's – want ik wil het niet in het belachelijke trekken. Recente gebeurtenissen zoals de coronacrisis stimuleerden dit antioverheidsgevoel des te meer. Dat zit – en dat is merkwaardig – niet noodzakelijk op de ideologische links-rechtsas. Dat anti-overheidsgevoel kan heel veel vormen aannemen. Ook de toename van desinforma-tie – vooral online – draagt bij tot het fenomeen. We weten ook dat buitenlandse mogendheden zoals Rusland zeer bedreven zijn in het verspreiden van desinformatie.

Volgens de recentste ledenbevraging van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) ervaren meer dan twee op de vijf lokale besturen

gewelddadige radicalisering als reactie op de pandemie en 35 procent van de gemeenten ervaart gewelddadige radicalisering gericht naar overheidsinstanties. Dat zijn toch wel opvallende cijfers. We moeten dus zeker waakzaam blijven en de voedingsbodem voor dergelijke fenomenen bestrijden.

Wat we doen vanuit Vlaanderen inzake preventiebeleid? Wel, ongerustheid en wantrouwen kunnen aanleiding geven tot negatieve polarisatie, u weet dat. Zoals u weet, nemen we in Vlaanderen vanuit het actieplan ter bestrijding van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisering talloze initiatieven op dat vlak. Steden en gemeenten zijn daarbij onze prioritaire partners. Zij staan het dichtst bij onze burgers en zijn het best in staat om het wantrouwen ten aanzien van de overheid te verminderen.

Wij ondersteunen hen onder meer via vormingen, opleidingen en ondersteuning rond polarisatie, haatspraak en desinformatie via het Wij-Zij Netwerk van Kazerne Dossin en het project PolarProf van het Hannah Arendt Instituut. De ondersteuning en professionalisering van de lokale integrale veiligheidscellen (LIVC's) vraagt onze aandacht. Dat doen we ook, in samenwerking met de VVSG. Daarnaast zijn er binnen het actieplan ook projectsubsidies ter ondersteuning van dertien lokale besturen in het omgaan met extremisme en polarisatie. Ook het Plan Samenleven zet in op het tegengaan van negatieve polarisatie, onder meer met de opmaak van een actieplan dat we mee helpen realiseren. Denk ook aan pleinmakers of wijkverbeteringscontracten die de sociale samenhang bevorderen.

Daarnaast trachten we snel in te spelen op nieuwe omstandigheden. Zo organiseerden we specifieke webinars naar aanleiding van de polarisatie en desinformatie ten tijde van de COVID-19-pandemie. En we volgen nieuwe ontwikkelingen van dichtbij op. Dat is de informatie en dat zijn de rapporten die we krijgen van het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD) en dergelijke. Dat bekijken we en analyseren we, en we halen daar die dingen uit die nieuw zijn of ons nieuwe inzichten geven, om dat ook op te volgen.

Ik wil afsluiten met nogmaals te benadrukken dat we met ons Vlaamse beleid sowieso focussen op alle vormen van extremisme. Voor mij maakt het niet uit met welk gezicht het zich vertoont. Onze detectie is dan ook breed en nieuwe verschijningsvormen worden daardoor ook automatisch gevat. Wat ik probeer te doen, is niet altijd nieuwe instrumenten en hefbomen creëren, maar ik denk dat onze lokale integrale veiligheidscellen inzake radicalisme, extremisme en terrorisme (LIVC-R's) een belangrijke rol spelen in het detecteren en opvolgen van alle soorten van gewelddadig extremisme. Daardoor kunnen lokale signalen snel worden opgepikt. Lokale besturen hebben ook vaak de vinger aan de pols en staan dicht bij de ontwikkelingen, uiteraard samen met hun politiediensten. Vanuit Vlaanderen moeten we hen daar zo goed mogelijk in ondersteunen.

Uw vraag naar waakzaamheid en alertheid deel ik volkomen. We mogen dit niet banaliseren. Het komt soms een beetje clownesk over als we spreken over een prins die samen met wat mensen op een kasteel denkt aan een staatsgreep. Het komt heel clownesk over, maar in alle eerlijkheid: mocht je tien jaar geleden gezegd hebben dat er op een zeker moment een bestorming zou zijn van het Congres, dan zouden we ook gezegd hebben dat dat clownesk was. Je weet dat er bewegingen zijn die honderdduizenden aanhangers hebben, die, zoals QAnon, geloven dat wij bestuurd worden door reptielen. Had je dat tien jaar geleden, laat staan twintig jaar geleden, gezegd, dan had men gezegd om te stoppen met drinken of aangeraden om naar een psychiater te gaan. Maar vandaag zijn dat blijkbaar theorieën die door een groep, een segment in de samenleving worden geloofd. Desinformatie gaat daarin ongelooflijk ver. We hebben dat met COVID-19 meegemaakt. Dat destabiliseert mensen, omdat mensen dan angstig worden, onzeker worden, kwaad worden, soms tegen denkbeeldige vijanden, tegen de

overheid en de overheid zien als iets exogeens, dat gekoloniseerd is door mensen waar ze niets mee te maken hebben, misbruikt worden, de gekste theorieën eerst.

Mensen die meestappen in zulke verhalen, kan men soms heel ver brengen. Ze kunnen heel gekke dingen doen. We hebben op ons continent meegemaakt dat miljoenen mensen vermoord werden omdat ze tot een bepaalde bevolkingsgroep behoorden. Die bevolkingsgroep werd beticht van de meest waanzinnige dingen: ze zaten tegelijkertijd zowel achter het complot van het kapitalisme als het complot van het communisme, ze aten kinderen op en zo verder. Al die verhaaltjes werden verteld, mensen werden daar gek mee gemaakt. Daar werd haat mee gezaaid. Dan heeft men miljoenen mensen vergast. We hebben op ons continent dus gezien waartoe zotternijen kunnen leiden. Door andere utopieën die verkondigd werden, werden dan weer miljoenen andere mensen vermoord. We hebben dat op een zeker moment ook gezien in Rwanda. We zijn blijkbaar als menselijke soort vatbaar voor zulke verhalen, voor zo'n polarisatie, voor zulke haatgevoelens, voor zulke angstgevoelens. Dat vraagt een permanente waakzaamheid. Daar bestaat geen eenduidig antwoord op, maar we moeten dat inderdaad goed opvolgen. Ik denk dat we in Vlaanderen, over de partijgrenzen heen, over de grens van meerderheid en oppositie heen, instrumenten kunnen ontwikkelen hebben die hun nut bewijzen maar die elke dag geactualiseerd moeten worden.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Ik denk dat u inderdaad mijn zorg deelt, want het is inderdaad niet om mee te lachen. Ik maak me echt zorgen over wat we zien gebeuren. Je kan het inderdaad zo gek niet bedenken. Bij QAnon gaat het over een groep mensen die geloven dat de democraten kinderen verkrachten in de kelder van een pizzazaak. In Duitsland wordt dat verhaal nu wel weggezet als dat van een verwarde prins met waanideeën, maar tegelijkertijd zaten er in dat netwerk ook een aantal mensen uit de elitediensten van het Duitse leger. Dat doet natuurlijk meteen denken aan verhalen als dat van Jürgen Conings. Dat gaat over mensen die misschien waanideeën hebben maar die wel toegang hebben tot wapens en ongelooflijk veel schade kunnen aanrichten. Stel u eens voor dat dat een extreemlinkse 'crazy prince' was geweest, of een moslimsjeik. Zou men dat dan vanuit een bepaalde hoek ook minimaliseren en zeggen dat het gaat over 25 losgeslagen 'crazy people' waarvan we ons niets moeten aantrekken? Ik vrees van niet. Dan was het kot gewoon te klein geweest.

Ik herhaal het nogmaals: uiteraard is elke vorm van extremisme ongelooflijk problematisch, maar ik denk dat we in de hoorzitting met het OCAD gehoord hebben dat antidemocratische extreemrechtse bewegingen in opmars zijn en dat we dat niet gewoon naast ons neer mogen leggen. Ik denk dat de invloed van Rusland ook niet onderschat mag worden, collega's, al begrijp ik dat ik mijn vragen daarover eerder op het federale niveau moet stellen. Ik denk dat we in het verleden, ook in het recente verleden, voldoende bewijzen gezien hebben van hoe Rusland actief contacten zoekt en onderhoudt met extreemrechtse groeperingen, ook met het Vlaams Belang hier in Vlaanderen. Ik snap dat het in Vlaanderen vooral een kwestie is van preventie en vroegdetectie, waarbij een belangrijke rol weggelegd is voor de lokale integrale veiligheidscellen om de vinger aan de pols te houden. Ik neem aan dat die informatie dan ook tot het federale niveau raakt als dat nodig is.

Ik heb niet echt heel veel bijkomende vragen. Ik wilde gewoon nogmaals mijn punt maken, ook hier in het Vlaams Parlement, opdat we er zeker van zijn dat de Vlaamse Regering haar deel van het huiswerk doet om ons allemaal scherp te houden voor deze zorgwekkende tendensen.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Collega's, ik ben eens gaan terugkijken in de vragen over radicalisering die hier aan bod zijn gekomen. Het begint stilaan toch op te vallen, collega Goeman, dat u bij elk incident, waar ook ter wereld, waarbij extreemrechts aan bod komt, dat hier probeert te vertalen in een vraag om uitleg waarvan de concrete vragen eigenlijk aan bod moeten komen bij onze collega's in de Kamer in plaats van hier. Bij islamitisch-geïnspireerde incidenten of bij extreemlinkse incidenten heb ik u nog nooit een vraag weten stellen. Hetzelfde gebeurt bij onze extreemrechtse collega's, maar uiteraard in omgekeerde richting.

Wat deze meerderheid doet, is een beleid voeren om alle vormen van radicalisering te bestrijden, uit gelijk welke hoek. Er is het actieplan radicalisering dat door alle ministers wordt uitgevoerd. Er is het LIVC-decreet dat nu wordt uitgerold. Er gebeurt dus heel veel op het terrein waarvoor wij bevoegd zijn.

Ik heb nog een vraag voor u, minister. Plant u binnenkort een evaluatie van het Vlaamse actieplan en plant u dan een bijsturing van sommige acties? Als dat zo is, wanneer plant u dat?

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik wil toch eerst opmerken dat het inderdaad gaat over een beweging in Duitsland. Ik heb naar De Afspraak gekeken, waar een zeer interessante professor zat, genaamd Georgi Verbeeck. Hij is hoogleraar Duitse geschiedenis aan de KU Leuven, dus hij zal het wel weten. En die zei dat het geen echte groep is en ook geen partij, het is zelfs geen beweging. Het is een disparaat gezelschap. Daaraan moet worden toegevoegd dat inderdaad blijkt dat dit disparate gezelschap tussen de 18.000 en 21.000 aanhangers heeft – dat schatten de Duitse inlichtingendiensten –, waarvan een duizendtal extreemrechts zou zijn. Niet dat ik ook maar iets te maken heb met extreemrechts. Dat is antidemocratisch, dat is fascistisch. Ik heb op onze studiedag rond democratie afgelopen zondag nog het Zwitserse democratische model met bindende referenda bepleit. Niemand zal mij er dus van kunnen verdenken extreemrechts te zijn. Maar ik wil maar zeggen dat slechts 5 procent van de aanhangers van dat disparate gezelschap extreemrechts is. Het is een bont allegaartje, ook van extreemlinkse figuren, van libertariërs, van wapenliefhebbers, van complotdenkers enzovoort.

Daar wordt hier dan een vraag over gesteld door mevrouw Goeman. Ik zou eerder verwachten en hopen, mevrouw Goeman, dat u een vraag had gesteld over de echte gevaren voor onze democratie, namelijk bijvoorbeeld extreemlinkse studenten die een boekvoorstelling verstoren van onze goede collega en volksvertegenwoordiger Filip Dewinter aan de UGent. Die beelden zijn rondgegaan. U hebt dat enkele weken geleden kunnen zien. De lezing werd verstoord, men probeerde de lezing onmogelijk te maken. Dat is een antidemocratische tendens die wij inderdaad steeds meer zien, van extreemlinkse figuren die het spreken van anderen proberen te beletten.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Ik vond de initiële vraag – zonder collega Goeman belachelijk te willen maken – ook een beetje vreemd. Over Duitse aristocraten die terug willen naar het Duitse Keizerrijk een vraag stellen aan de Vlaamse minister voor Binnenlands Bestuur. Minister, u bent soms nogal voluntaristisch in de invulling van uw bevoegdheden, maar dit ging wel redelijk ver.

Dat gezegd zijnde, begrijp ik wel dat het probleem dat collega Goeman hier wil aankaarten, heel terecht is. Dat is die tendens naar meer antidemocratische groepen die zichzelf weten te groeperen en zichzelf weten te organiseren, die heel vaak gefinancierd worden vanuit het buitenland, door regimes waar we liever niet te veel banden mee hebben, en dat is wel een terechte problematiek. Maar het is

niet zozeer een vraag aan u, al vind ik de suggestie van collega Sminate over een evaluatie van het Vlaamse actieplan zeker interessant. Het is eerder een oproep aan onszelf als parlement.

Het is ondertussen alweer een tijd geleden dat de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering is samengekomen, maar daarin kregen wij op regelmatige basis ook een briefing vanuit het OCAD en de veiligheidsdiensten op federaal niveau. Dat kon ons hier, in het Vlaams Parlement, wel heel hard helpen in verdere parlementaire initiatieven op het vlak van preventie. Ik denk dus dat het interessant kan zijn om daar nog eens opnieuw werk van te maken.

Die antidemocratische groepen zijn trouwens zowel religieus als politiek-ideologisch, zowel langs rechts als langs links. Collega Van Rooy, wat extreemrechts betreft: ik kan genoeg voorbeelden opzoeken, denk ik, van u of collega's in uw partij, om te duiden in welke hoek u zit.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, ik wil alle vraagstellers bedanken. Concreet, met betrekking tot OCAD, is het evident dat we daarmee regelmatig in contact staan. Dat gaat dan niet over heel concrete dossiers die zich in de justitiële sfeer bevinden, maar eerder over analyses, rapporten, inschattingen van risico's en dergelijke, die nuttig zijn voor ons beleid.

Een tweede belangrijk punt, mevrouw Goeman: onze lokale integrale veiligheidscellen, de LIVC's, komen regelmatig samen, en in die cellen zit natuurlijk een informatieofficier, de politie is aanwezig, en zij laten via de local taskforces de informatie goed doorstromen naar boven en naar de veiligheidsdiensten. Daar is dus een goede heen-en-weerbeweging. We hebben een robuuste veiligheidsstructuur in het leven geroepen sinds de opstoot van de IS-miserie en de aanslagen die toen gepleegd werden door islamitische extremisten in Europa en elders in de wereld. Dat werd toen opgezet, en dat werkt vandaag nog altijd heel goed.

Verder ben ik het volkomen eens met collega Sminate, in de ongelooflijk constructieve sfeer van deze commissie, dat we niet selectief mogen zijn in het inschatten van gevaren. Veiligheidsproblematiek mag je niet bekijken vanuit een ideologische vooringenomenheid. Mensen kunnen zichzelf verschillende vehikels aanmatigen om te radicaliseren. Het feit dat men gewelddadig geradicaliseerd is, dat is het probleem, niet zozeer het vehikel dat men gebruikt heeft om dat te doen. Ik denk dus dat we moeten beseffen dat dat soms van de linkerzijde en soms van de rechterzijde kan komen, soms kan het ecologisch zijn, of economisch of religieus. We moeten dat allemaal zo goed mogelijk proberen op te volgen en in beeld te brengen.

Ik ben het niet eens met u, mijnheer Van de Wauwer, als u zegt dat ik extensief gebruik maak van mijn bevoegdheden. Ik heb nu eenmaal een gezonde kijk op mijn bevoegdheden … *(Opmerkingen van Orry Van de Wauwer)*

… maar hier zou het inderdaad redelijke verreikend zijn om ook in Duitsland te gaan optreden. De problematiek moet ons bezig blijven houden. Er lopen inderdaad rare figuren tussen, zoals de heer Van Rooy zegt. Ongetwijfeld lopen in al die bewegingen rare figuren rond, maar dat rare en extravagante mag ons er niet blind voor maken dat sommige van die rare en extravagante mensen in staat zijn om echte aanslagen en geweld te plegen. Soms worden we wat verblind door het rare ervan. Om een voorbeeld te geven: toen in de periode voor de aanslagen mensen van Sharia4Belgium in Antwerpen rondliepen in typische Maghrebijnse kledij en zeiden dat ze de sharia gingen invoeren in Antwerpen, toen lachte het overgrote deel van de Vlamingen daar mee. Men ervaarde hen als clowns. Maar je ziet nu wat het gevolg is en wat er gebeurd is.

Het is dus niet omdat het nu een prins is in een kasteel, met een paar rare 'bietekwieten', dat het niet gevaarlijk kan zijn. Ik ben niet degene die kan oordelen of dat gevaarlijk is of niet, maar ik ga ervan uit dat, als de Duitse overheid honderden politieagenten inzet om een inval te doen, er in Duitsland op z'n minst een aantal mensen zijn die de overtuiging hebben dat dit een ernstig gevaar is voor de democratie of een gevaar voor aanslagen. Ik denk niet dat je met vijftig man een staat zoals Duitsland kunt destabiliseren, maar je kunt misschien wel aanslagen plegen of zotte dingen doen die mensen in gevaar brengen. Ik ga er dus van uit dat dat minstens het geval is, zonder dat ik eigenlijk de basisinformatie heb om het echt te kunnen inschatten.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Sminate had ook gevraagd wanneer de evaluatie van ons actieplan rond radicalisering er zou komen. Dat zal gebeuren op 25 januari 2023.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik heb een paar reacties. Wat mevrouw Sminate hier zegt is manifest onjuist. Ik heb in het verleden ook al vragen gesteld over islamextremisme, bijvoorbeeld over de ontvoeringszaak in Gent waarbij er banden waren met extreme moslims. Daarnaast trouwens ook over het stopzetten van de financiering voor deradicaliseringstrajecten waar imams bij betrokken waren, en waarbij ook een heel aantal vragen gesteld kon worden over de manier van werken.

Wat de reactie van de heer Van Rooy betreft: enerzijds vind ik het zorgwekkend, maar het verbaast mij natuurlijk niet echt dat hij het probleem in Duitsland minimaliseert en grote conclusies trekt op basis van wat één prof zegt over 150 huiszoekingen … *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Mijnheer Van Rooy, u hebt het woord niet. Stel u voor, mijnheer Van Rooy, dat het ging over soortgelijke 'disparate groepen' waarbij van ver of dichtbij vier moslims waren betrokken, dan zou u op een heel andere manier hebben gepiept over een soortgelijk incident.

Laat me constructief eindigen, collega's. Ik vind het eigenlijk wel een heel goede suggestie van collega Van de Wauwer om inderdaad de commissie nog eens samen te roepen. U mag aan de heer Van Rooy en aan de heer Janssens meteen de boodschap doorgeven dat het hoog tijd is dat ze daar hun verantwoordelijkheid nemen. We kunnen daar dan nog eens een update krijgen vanuit de veiligheidsdiensten over hoe het nu precies staat met de dreiging vanuit antidemocratische extremistische … *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

De democratie vereist dat u respecteert wat uw tegenstander zegt, mijnheer Van Rooy. Nog een prettige avond.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.